ОКРЕМІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНО-ТРУДОВИХ ВІДНОСИН

Т.С. НОВАК, кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права
імені академіка В.З. Янчука,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
E-mail: tamaranovak@bigmir.net

Анотація. У статті на основі існуючих підходів до розуміння категорії «міжнародно-правове регулювання праці» та позицій науковці щодо суті й змісту аграрних трудових відносин запропоновано авторське визначення поняття «міжнародно-правове регулювання аграрно-трудова відносин» як «регламентування за допомогою міжнародних угод (договорів) та інших міжнародно-правових засобів відносин із застосування та реалізації праці в сільськогосподарських підприємствах, охорони законних прав і інтересів працюючих в цій галузі».

Зроблено висновок, що загальні засади міжнародно-правового регулювання аграрно-трудова відносин визначені в основоположних актах ООН – Загальній декларації прав людини та Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права.

Основну роль у встановленні міжнародних стандартів регулювання аграрно-трудова відносин відіграють акти МОП у формі конвенцій та рекомендацій, які відображають специфіку сільськогосподарської галузі та стосуються відносин: із організації праці, представництва та захисту прав та інтересів працюючих у сільському господарстві, охорони праці, контролю за дотриманням законодавства про працю у сільському господарстві та ін.

У результаті вивчення змісту Угоди про асоціацію на предмет зобов'язань України із врахування в національному законодавстві європейських стандартів із врегулювання відносин із застосування праці у сільському господарстві було встановлено відсутність у ній нормативних актів, присвячених виключно таким відносинам. Однак низка директив ЄС, які мають бути імplementовані в українське законодавство, поширюючи свою дію на всі галузі економічної діяльності, встановлюють вимоги й до ряду важливих аспектів врегулювання аграрно-трудова відносин (щодо праці сезонних та тимчасових працівників; безпеки праці; підвищення рівня захищеності працюючих у сільському господарстві від впливу шкідливих та небезпечних виробничих чинників (фізичних, хімічних, біологічних)).

Ключові слова: сільське господарство, міжнародно-правове регулювання, конвенція, Міжнародна організація праці, аграрні трудові правовідносини

Актуальність.

Нині однією з основних тенденцій розвитку світової спільноти є посилення глобалізаційних процесів у найрізноманітніших сферах суспільного життя, у тому числі й в царині застосування праці, що висуває на перший план міжнародно-правове регулювання відповідних відносин. Посилюється роль міжнародних нормативних актів і на вітчизняному рівні, зважаючи як на прагнення України інтегруватись в європейський та світовий економічний простір, так і через необхідність виконання взятих на себе зобов'язань за міжнародними договорами та угодами. Приміром, співробітництво щодо забезпечення гідної праці, політики зайнятості, безпечних та здорових умов праці, соціального діалогу передбачено Главою 21 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію). У свою чергу, одним із видів суспільних відносин, регулювання яких має відбуватись із врахуванням міжнародних стандартів та вимог, є трудові відносини в сільському господарстві або аграрно-трудова відносина. Зважаючи на триваючу реформу трудового законодавства та необхідність імплементації до нього міжнародних норм, а також враховуючи пошук варіантів врегулювання трудових відносин за участю членів сільськогосподарських кооперативів та фермерських господарств, дослідження стану міжнародно-правового регулювання названої сфери є своєчасним та актуальним.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Як показує вивчення спеціальних джерел, міжнародно-правове регулю-

вання праці досліджувалось в роботах багатьох вчених, серед яких Е. М. Аметистов, О. Ю. Білоус, Н. Б. Болотіна, Л. П. Гаращенко, В. В. Жернаков, С. О. Іванов, Г. І. Чанишева, Н. М. Хуторян, О. М. Ярошенко та ін. Досить широко висвітлені в літературі й питання правового регулювання аграрно-трудових відносин такими правниками, як Н. О. Багай, О. М. Браніцький, Ю. О. Вовк, М. І. Козир, О. А. Мірошніченко, Ф. М. Раянов, Н. І. Титова, В. Ю. Уркевич, Г. В. Чубуков та ін. Проте міжнародно-правове регулювання аграрно-трудових відносин наразі залишилось поза увагою науковців, що підкреслює необхідність проведення наукових пошуків у цьому напрямі.

Мета статті полягає у визначенні поняття міжнародно-правового регулювання аграрно-трудових відносин та здійсненні загальної характеристики основних міжнародних актів у цій сфері.

Результати.

Перш ніж аналізувати міжнародне законодавство, що регулює відносини із використання праці в сільському господарстві, зупинимось коротко на з'ясуванні самого поняття «міжнародно-правове регулювання аграрно-трудових відносин».

Це доцільно зробити спираючись на існуючі підходи до визначення ширшої категорії – «міжнародно-правове регулювання праці». Зауважимо, що незважаючи на високий ступінь дослідження, думки вчених щодо її визначення дещо різняться.

Одні вчені, серед яких Н. Б. Болотіна, О. Ю. Білоус, Г. І. Чанишева, О. В. Черноус міжнародно-правове регулювання праці розглядають як систему стандартів щодо регулювання

праці, яка встановлена міжнародними договорами (угодами) та використовується державою в національному законодавстві (Болотіна & Чанишева, 2000: 108; Черноус, 2012: 250; Білоус, 2016: 8). Схоже визначення міжнародно-правового регулювання праці дає і С. С. Лукаш: «це сукупність міжнародно-правових норм, що встановлюють стандарти у сфері праці і зайнятості з метою вдосконалення системи внутрішнього національного трудового права» (Лукаш, 2011: 33). Наведений підхід справедливо піддається критиці з боку інших дослідників. А саме, М. М. Грекова доводить, по-перше, помилковість ототожнення правового регулювання, яке завжди є процесом, що впливає на суспільні відносини за допомогою правових норм, із системою стандартів; по-друге, звуженість запропонованого визначення, оскільки поза увагою залишаються міжнародні документи в сфері регулювання відносин із застосування праці, які з тих чи інших причин не використовуються державою та не відображені в національному законодавстві (Грекова, 2012: 112).

Інший варіант визначення міжнародно-правового регулювання праці пропонує О. С. Волохов. На його переконання, це застосування положень міжнародних документів у сфері праці до трудових і пов'язаних з ними відносин, які виникають у межах окремої держави та під час діяльності транснаціональних корпорацій (Волохов, 2012: 347).

Деякі вчені доходять висновку, що міжнародно-правове регулювання праці необхідно розглядати в декількох значеннях. Наприклад, І. І. Яцкевич вирізняє його широке та вузьке розуміння. В першому випадку розуміючи під ним «як діяльність відповідних суб'єктів міжнародного права, так і

результат такої діяльності, тобто певна систему правових актів, що складають суть міжнародно-правового регулювання відносин у сфері праці», а у другому – «систему міжнародних актів, норми яких спрямовані на правове впорядкування відносин у сфері праці» (Яцкевич, 2014: 4). М. М. Грекова пропонує розрізняти: статичне розуміння міжнародно-правового регулювання праці – як «закріплення в міжнародних документах (у формі міжнародних договорів) міжнародних трудових стандартів, положення яких є обов'язковими для впровадження у національне законодавство тих чи інших держав» та динамічне розуміння – як «процес реалізації міжнародних договорів у національному трудовому законодавстві різних країн» (Грекова, 2012: 113).

Відаючи належне вищенаведеним формулюванням розглядуваної категорії, ми вважаємо найбільш прийнятним підхід, започаткований ще за радянських часів С. О. Івановим - одним із перших дослідників питань міжнародно-правового регулювання праці. На думку вченого, міжнародно-правове регулювання праці є різновидом міжнародного захисту прав людини, що бере свої витоки з міжнародної охорони праці та являється регулюванням умов праці за допомогою міжнародних угод (Іванов, 1964: 212). Майже аналогічно – як «регулювання за допомогою міжнародних угод умов праці та охорону законних прав працівників» визначили це поняття вже за сучасних умов К. М. Гусов та В. М. Толкунова (Гусов & Толкунова, 2003: 452).

У подальшому такі вчені, як Ю. П. Дмитренко, К. І. Дмитрієва, І. Я. Кисельов, розкриваючи детальніше наведену вище дефініцію, визначають міжнародно-правове регулювання

праці як «регламентування за допомогою міжнародних угод (договорів) та інших міжнародно-правових засобів питань, пов'язаних із застосуванням найманої праці, покращення її умов, охороною праці, захистом індивідуальних і колективних інтересів працівників» (Дмитренко, 2009: 476; Кисельов, 1999: 447; Дмитрієва, 2018: 60).

Таке формулювання дефініції міжнародно-правового регулювання праці, на нашу думку є вірним з точки зору юридичної термінології, зокрема щодо відповідності його змісту категорії «правове регулювання». Відмітимо, що останню в теорії права визначають як «здійснюваний за допомогою права і всієї сукупності правових засобів юридичний вплив на суспільні відносини» (Алексєєв & et al., 1997: 5), а також «їх юридичне закріплення, охорону та розвиток» (Скакун, 2001: 488).

Щодо формулювання вужчого поняття – «міжнародно-правове регулювання аграрно-трудових відносин», то тут потрібно коротко зупинитись на суті останніх. Ґрунтовне дослідження поняття, змісту та особливостей трудових аграрних правовідносин було проведено В. Ю. Уркевичем, який довів, що трудові відносини, що складаються всередині сільськогосподарського підприємства (аграрні-трудові відносини) охоплюють два види: перший - за участю членів сільськогосподарських підприємств; другий - з їх найманими працівниками (Уркевич, 2007: 327). Включають вони відносини: у сфері організації праці (залучення до праці, забезпечення роботою згідно трудової функції, дотримання робочого часу та часу відпочинку); з дотримання дисципліни праці; в галузі оплати праці; в царині охорони праці й дотримання правил з техніки безпеки й виробничої санітарії (Уркевич, 2007: 430).

Враховуючи вищенаведене, міжнародно-правове регулювання аграрно-трудових відносин можна визначити, як «регламентування за допомогою міжнародних угод (договорів) та інших міжнародно-правових засобів відносин із застосування та реалізації праці в сільськогосподарських підприємствах, охорони законних прав і інтересів працюючих в цій галузі», розуміючи під терміном «працюючі» найманих працівників та членів сільськогосподарських підприємств.

Міжнародно-правове регулювання аграрно-трудових відносин базується на актах таких інституцій, як Організація Об'єднаних Націй (далі - ООН), Міжнародна організація праці (далі - МОП), Європейський Союз (далі - ЄС), Рада Європи та інших.

Підвалини міжнародно-правового регулювання аграрно-трудових відносин закладені в основоположних документах ООН - Загальній Декларації прав людини та Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права. В них проголошені основні трудові права кожної людини, серед яких право на відпочинок і дозвілля, розумне обмеження робочого часу, оплачувану періодичну відпустку, справедливі і сприятливі умови праці, справедливу зарплату та рівну винагороду за працю рівної цінності (ст. 24 Загальної Декларації прав людини, ст. 7 Пакту). Ці приписи є загальновизнаними в світі та імplementовані в українське законодавство.

Основна частина норм, що встановлюють стандарти регулювання відносин у сфері праці в сільському господарстві, міститься в актах Міжнародної організації праці – конвенціях та рекомендаціях.

Тут варто відмітити, що МОП протягом всього часу існування при-

діляє питанням праці у сільському господарстві значну увагу. І на даний час акти МОП охоплюють всі основні види відносин, що входять до аграрно-трудова.

Так, питанню часу відпочинку працівників сільського господарства присвячена Конвенція МОП № 101 про оплачувані відпустки в сільському господарстві, яка передбачає надання працівникам, що працюють за наймом на сільськогосподарських підприємствах, щорічної відпустки, містить вказівки щодо можливих умов надання таких відпусток.

Обов'язковість встановлення мінімальної заробітної плати для сільськогосподарських працівників передбачена Конвенцією МОП № 99 про процедуру встановлення мінімальної заробітної плати в сільському господарстві.

Такі міжнародно-правові акти, як Конвенція МОП № 11 про права на організацію та об'єднання працівників у сільському господарстві та Конвенція МОП № 141 про організації сільських працівників та їхню роль в економічному і соціальному розвитку гарантують права цих осіб на об'єднання та створення власних організацій з метою представництва і захисту своїм правам та інтересів, у тому числі й трудових.

Велике значення МОП приділяє відносинам із охорони праці у сільському господарстві, про що свідчить прийняття нею цілої низки документів у цій сфері. Насамперед, це Конвенція МОП № 184 про безпеку та гігієну праці в сільському господарстві, якою, відзначається в літературі, вперше на міжнародному рівні було чітко окреслено засади охорони праці в цій галузі (Нагорна & Вітте & Добровольський, 2009: 6). Цим документом встановле-

ні базові положення щодо розробки та практичної реалізації національної політики в галузі безпеки та гігієни праці в сільському господарстві та передбачена обов'язковість призначення компетентного органу, відповідального за проведення такої політики та застосування національного законодавства у зазначеній сфері. Конвенцією визначено основні заходи профілактики виробничого травматизму та професійних захворювань в сільському господарстві, базові вимоги безпеки до: машин і ергономіки обладнання, вантажно-розвантажувальних операцій, перевезення матеріалів, використання хімічних речовин, догляду за тваринами. Також приділено увагу особливостям залучення до виконання небезпечних видів робіт молодих працівників, охороні праці тимчасових і сезонних працівників, жінок, охоплення працюючих у сільському господарстві системами захисту від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, організації робочого часу

Деталізуються названі приписи в конвенціях МОП № 12 про відшкодування шкоди у разі нещасних випадків на роботі у сільському господарстві, № 119 про забезпечення машин захисними пристроями (в ч. 3 ст. 1 якої є вказівка на її застосування до рухомих сільськогосподарських машин), № 25 про страхування на випадок хвороби працівників у сільському господарстві, № 36 про обов'язкове страхування за віком працівників у сільському господарстві, № 38 про обов'язкове страхування працівників на випадок інвалідності у сільському господарстві. Відносини, що врегульовуються цими міжнародно-правовими актами, не належать до аграрно-трудова, але є тісно пов'язаними

із останніми. Регламентація ж їх на міжнародному рівні та врахування в національному законодавстві сприяє підвищенню рівня захищеності осіб, що працюють в сільському господарстві, що однозначно варто розцінити позитивно.

До групи актів МОП, що встановлюють вимоги із охорони праці в сільському господарстві, належать і конвенції МОП № 148 про захист працівників від професійного ризику, спричиненого забрудненням повітря, шумом та вібрацією на робочих місцях, а також № 170 про безпеку в застосуванні хімічних речовин на виробництві, оскільки ними передбачені заходи захисту, мінімізації та запобігання негативного впливу на організм людини найбільш поширених у сільському господарстві шкідливих та небезпечних виробничих факторів.

Нарешті, не можна обійти увагою Конвенцію МОП № 129 про інспекцію праці у сільському господарстві та Рекомендацію МОП № 133 щодо інспекції праці у сільському господарстві, оскільки вони встановлюють міжнародні стандарти стосовно інспекції праці як утворення, завданнями якого є: забезпечення застосування правових норм у сфері праці та охорони працівників, дотримання їх законних трудових прав; інформування та консультування роботодавців і працівників щодо дотримання вищезгаданих правових норм; інформування компетентного органу про недоліки та зловживання в частині дотримання законодавства, винесення пропозицій щодо удосконалення останнього.

Євроінтеграційні процеси в нашій державі та підписання Угоди про асоціацію сприяють посиленню ролі міжнародних нормативних актів ЄС у врегулюванні досліджуваних відносин.

Вивчення змісту Додатку XL до Глави 21 «Співробітництво у галузі зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей» Угоди про асоціацію, в якому закріплено перелік нормативних актів ЄС, до яких Україна зобов'язалась поступово наближати національне законодавство, показує відсутність у ньому нормативних актів, присвячених виключно відносинам із застосування праці у сільському господарстві. Проте це не означає, що вказані відносини залишились поза увагою в Угоді про асоціацію. Такий висновок можна зробити із низки включених в згаданий вище додаток директив ЄС, які поширюючи свою дію на всі галузі економічної діяльності, встановлюють вимоги й до ряду важливих аспектів врегулювання аграрно-трудова відносин. Наприклад, праці сезонних та тимчасових працівників у сільському господарстві стосується Директива Ради № 91/383/ЄЕС від 25 червня 1991 р. про доповнення заходів із заохочення покращення безпеки та здоров'я на роботі працівників з фіксованим терміном працевлаштування або тимчасовим працевлаштуванням. Цілий ряд директив, положення яких мають бути впровадженні в українському законодавстві, присвячені безпеці праці та стосуються шкідливих та небезпечних виробничих факторів, які характерні для сільськогосподарської галузі. Це: Директива № 2004/37/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 29 квітня 2004 р. про захист працівників від ризиків, пов'язаних зі впливом канцерогенів або мутагенів на роботі; Директива № 2000/54/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 18 вересня 2000 р. про захист працівників від ризиків, пов'язаних зі впливом біологічних речовин на ро-

боті; Директива Ради № 98/24/ЄС від 7 квітня 1998 р. про захист здоров'я і безпеку працівників від ризиків, пов'язаних з хімічними речовинами на роботі; Директива № 1999/92/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 16 грудня 1999 р. про мінімальні вимоги щодо поліпшення безпеки і захисту здоров'я працівників, що піддаються потенційній небезпеці у вибухонебезпечних середовищах; Директива № 2002/44/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25 червня 2002 р. про мінімальні вимоги здоров'я і безпеки працівників, що піддаються впливу небезпечних фізичних факторів (вібрація); Директива № 2003/10/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 6 лютого 2003 р. про мінімальні вимоги щодо здоров'я і безпеки працівників, що піддаються небезпеці впливу фізичних факторів (шум).

Висновки і перспективи.

Звичайно, це далеко не повний перелік актів, що складають основу міжнародно-правового регулювання аграрно-трудових відносин, однак враховуючи характер та зміст наведених документів можна дійти наступних узагальнюючих висновків.

Міжнародно-правове регулювання аграрно-трудових відносин базується на загальних засадах, визначених основоположними актами ООН. Основну роль у встановленні міжнародних стандартів регулювання досліджуваних відносин відіграють акти МОП у формі конвенцій та рекомендацій, які відображають специфіку сільськогосподарської галузі. Виконання Україною зобов'язань із врахування у внутрішньому законодавстві вимог європейських норма-

тивних актів за Угодою про асоціацію однозначно сприятиме підвищенню рівня захищеності працюючих у сільському господарстві від впливу шкідливих та небезпечних виробничих чинників (фізичних, хімічних, біологічних).

Міжнародно-правове регулювання аграрно-трудових відносин дозволяє значною мірою усунути існуючі труднощі та прогалини у їх правовому регулюванні на національному рівні, зокрема декларативний характер більшості актів аграрного законодавства про працю членів сільськогосподарських підприємств, низький ступінь відображення особливостей врегулювання трудових відносин в статутах таких суб'єктів та ін. Це можливо як через пряме застосування Україною міжнародних договорів, до яких приєдналась наша держава (виходячи із конституційних положень про визнання останніх частиною національного законодавства), так і через врахування міжнародних стандартів та вимог у досліджуваній сфері при розробці національних законів та підзаконних нормативних актів (що особливо важливо нині на етапі розробки Трудового кодексу), а також актів соціального партнерства. При цьому погоджуємось із думкою О. Ю. Білоус, що саме при укладанні колективних договорів та угод доцільно використовувати норми не лише ратифікованих, а й не ратифікованих міжнародних актів, особливо тих, що встановлюють більш високий рівень забезпечення трудових прав і гарантій працюючих, порівняно з нормами національного законодавства (Білоус, 2016: 10). Для сільського господарства це є особливо важливим, оскільки галузева угода та колективні договори наразі залишаються основними

актами, де сконцентровано галузеві особливості регулювання праці.

Зважаючи на складність, багатогранність та значення міжнародно-правового регулювання аграрно-трудових відносин подальші наукові пошуки в цьому напрямі мають продовжуватись, в першу чергу в напрямі визначення відповідності українського законодавства в цій сфері до міжнародних вимог та можливих напрямів його вдосконалення.

Список використаних джерел

1. Трудове право України. За ред. Н. Б. Болотіної, Г. І. Чанишевої. Київ: Т-во «Знання», КОО, 2000. 564 с.
2. Черноус О. В. Джерела міжнародно-правового регулювання праці та їх вплив на національне законодавство. Право і безпека. 2012. № 4 (46). С. 249–253;
3. Білоус О. Ю. Конвенції міжнародної організації праці як джерела трудового права України: дисер. к.ю.н. 12.00.05. Одеса, 2016. 195 с.
4. Лукаш С. С. Міжнародно-правове регулювання в сфері праці. Юридична наука і практика. 2011. № 2. С. 28–34.
5. Грекова М. Поняття та зміст міжнародно-правового регулювання відносин у сфері праці. Юридична Україна. 2012. № 11. С. 110–114.
6. Волохов О. С. Міжнародно-правове регулювання праці: поняття та принципи. Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. 2012. Вип. 56. С. 346–351.
7. Яцкевич І. І. Поняття та особливості міжнародно-правового регулювання юридичних гарантій у сфері праці. Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2014. № 2 (10). С. 1–15.
8. Иванов С. А. Проблемы международного регулирования труда. Москва: Наука, 1964. 343 с.
9. Гусов К. Н., Толкунова В. Н. Трудовое право России: учебник. Москва: ТК Велби, Проспект, 2003. 496 с.
10. Дмитренко Ю. П. Трудове право України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2009. 624 с.
11. Киселев И. Я. Сравнительное и международное трудовое право: учеб. для вузов. Москва: Дело, 1999. 728 с.
12. Дмитрієва К. І. Міжнародно-правове регулювання часу відпочинку та відповідність йому актів трудового законодавства України. Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова. Правознавство. 2018. Т. 18. Вип. 1(18). С. 60–68.
13. Алексеев С. С., Архипов С. И. и др. Теория государства и права. Под ред. В. М. Корельского, В. Д. Перевалова. Москва: Инфра-М-Норма, 1997. 570 с.
14. Скакун О. Ф. Теорія держави і права. Харків: Консум, 2001. 656 с.
15. Уркевич В. Ю. Проблеми теорії аграрних правовідносин: монографія. Харків: Харків юридичний, 2007. 496 с.
16. Нагорна А. М., Вітте П. М., Добровольський Л. О. Конвенції та рекомендації МОП з гігієни праці. Український журнал з проблем медицини праці. 2009. № 3(19). С. 5–11.

References

1. Trudove pravo Ukrainy [Labor Law of Ukraine] (2000). Za red. N.B., Bolotinoi & H.I., Chanyshevoi. Kyiv: T-vo «Znannia», KOO, 564 (in Ukrainian).
2. Chornous, O.V. (2012). Dzherela mizhnarodno-pravovoho rehuliuвання pratsi ta yikh vplyv na natsionalne zakonodavstvo. Pravo i bezpeka [Sources of international legal regulation of labor and their impact on national legislation. Law and security]. 4 (46): 249–253 (in Ukrainian).
3. Bilous, O.Yu. (2016). Konventsii mizhnarodnoi orhanizatsii pratsi yak dzherela trudovoho prava Ukrainy [International Labor Organization Conventions as a Source of Labor Law of Ukraine]. Odesa, 195 (in Ukrainian).

4. Lukash, S.S. (2011). Mizhnarodno-pravove rehuliuвання v sferi pratsi. Yurydychna nauka i praktyka [International legal regulation in the field of labor. Legal science and practice], 2: 28–34 (in Ukrainian).
5. Hrekova, M. (2012). Poniattia ta zmist mizhnarodno-pravovoho rehuliuвання vidnosyn u sferi pratsi. Yurydychna Ukraina [The concept and content of international legal regulation of relations in the field of work. Legal Ukraine], 11: 110–114 (in Ukrainian).
6. Volokhov, O.S. (2012). Mizhnarodno-pravove rehuliuвання pratsi: poniattia ta pryntsyipy. Derzhava i pravo. Yurydychni i politychni nauky [International legal regulation of labor: concepts and principles. State and law. Law and Political Science], 56: 346–351 (in Ukrainian).
7. Yatskevych, I.I. (2014). Poniattia ta osoblyvosti mizhnarodno-pravovoho rehuliuвання yurydychnykh harantii u sferi pratsi. Chasopys Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriya «Pravo» [Concepts and features of international legal regulation of legal guarantees in the field of work. Journal of the National University of Ostroh Academy. The Law Series], 2 (10): 1–15 (in Ukrainian).
8. Yvanov, S.A. (1964). Problemy mezhdunarodnogo rehulyrovannya truda [Problems of international labor regulation]. Moskva: Nauka, 343 (in Russian).
9. Husov, K.N. & Tolkunova, V.N. (2003). Trudovoe pravo Rossyy [Labor Law of Russia]. Moskva: TK Velby, Prospekt, 496 (in Russian).
10. Dmytrenko, Yu.P. (2009). Trudove pravo Ukrainy [Labor Law of Ukraine]. Kyiv: Yurinkom Inter, 624 (in Ukrainian).
11. Kyselev, Y.Ya. (1999). Sravnytelnoye y mezhdunarodnoye trudovoe pravo [Comparative and international labor law]. Moskva: Delo, 728 (in Russian).
12. Dmytriieva, K.I. (2018). Mizhnarodno-pravove rehuliuвання chasu vidpochynku ta vidpovidnist yomu aktiv trudovoho zakonodavstva Ukrainy. Visnyk ONU im. I.I. Mechnykova. Pravoznavstvo [International legal regulation of rest time and its compliance with the acts of labor legislation of Ukraine. Bulletin of ONU Mechnikov. Science of law], 18, 1(18): 60–68 (in Ukrainian).
13. Alekseev, S.S. & Arkhypov, S.Y. (1997). Teoriya hosudarstva y prava [State theory and law]. Pod red. V.M., Korelskoho, V.D., Perevalova. Moskva: Ynfra-M-Norma, 570 (in Russian).
14. Skakun, O.F. (2001). Teoriia derzhavy i prava [State theory and law]. Kharkiv: Konsum, 656 (in Ukrainian).
15. Urkevych, V.Yu. (2007). Problemy teorii ahrarynykh pravovidnosyn [Problems of the theory of agrarian legal relations]. Kharkiv: Kharkiv yurydychnyi, 496 (in Ukrainian).
16. Nahorna, A.M., Vitte, P.M. & Dobrovolskyi, L.O. (2009). Konventsii ta rekomendatsii MOP z hihiieny pratsi. Ukrainskyi zhurnal z problem medytsyny pratsi [ILO Conventions and Recommendations on Occupational Health. Ukrainian Journal of Occupational Health], 3(19): 5–11 (in Ukrainian).

T.S. Novak (2019). Certain aspects of international legal regulation of agricultural-labour relations. Law. Human. Environment, 10(4): 36–45.

<https://doi.org/10.31548/law2019.04.005>.

Summary. In the article, the author defines the concept of «international legal regulation of agrarian and labor relations» as «regulation using the international agreements (treaties) and other international legal means of relations on the application and implementation of work in agricultural enterprises, protection of legal rights and interests of workers in this field» which is based on the existing approaches to understanding the category of «international legal regulation of labor» and the positions of scientists concerning the nature and content of agrarian labor relations.

It is concluded that the general principles of international legal regulation of agrarian and labor relations are defined in the fundamental acts of the United Nations – the Universal Declaration of Human Rights and the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights.

The International Labour Organization' acts in the form of conventions and recommendations reflecting the specifics of the agricultural sector and concerning relations: on labor organization, representation and protection of the workers' rights and interests in agriculture, labor protection, control over compliance with the labor legislation in agriculture play a major role in setting international standards for the regulation of agrarian and labor relations.

As a result of the content study of the Association Agreement regarding Ukraine's obligations to bring the national legislation thereto European standards on the regulation of relations on the use of work in agriculture, it was found the lack of regulation dedicated solely to such relations. However, a number of EU directives that need to be implemented into Ukrainian law, extending their scope to all sectors of economic activity, also set requirements for a number of important aspects of the regulation of agrarian and labor relations (concerning the work of seasonal and temporary employees; work safety; improving the level of protection of employees in agriculture from the effects of harmful and dangerous production factors (physical, chemical, biological)).

Keywords: *agriculture, international legal regulation, Convention, International Labor Organization, agrarian labor relations*